

วัยสูงอายุกับความพร้อมในการรับมือของรัฐบาลไทย

ศุภนันตา ร่มประเสริฐ¹

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ได้นำเอาวิธีการวิจัยเชิงสำรวจมาใช้ร่วมกับวิธีการดำเนินงานด้วยระเบียบวิธีวิจัยของการวิจัยเชิงพรรณนา โดยใช้การศึกษา และค้นคว้าเพื่ออธิบายถึงเหตุการณ์ของผู้สูงอายุกับการเตรียมความพร้อมในการรับมือของรัฐบาลไทย เนื่องจากสถานการณ์นี้เป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของประเทศไทย ดังนั้นบทความนี้จึงใช้การศึกษาโดยมีการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ และการตีความจากข้อมูลที่เป็นจริงร่วมกับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมีวัตถุประสงค์เน้นการเสนอแนะให้ภาครัฐได้ตระหนักว่ามีปัจจัยใดหรือความต้องการใดบ้างในวัยสูงอายุเพื่อใช้เป็นแนวทางหรือเพื่อใช้พิจารณาถึงความสอดคล้องกับนโยบายรัฐในเรื่องการเตรียมความพร้อมเพื่อการรองรับการก้าวเข้าสู่ยุคสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยในปัจจุบัน ผลการวิเคราะห์พบว่าปัจจัยที่ส่งผลเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีความพร้อมและการเตรียมตัวที่ดีนั้น ควรเริ่มต้นจากตัวผู้สูงอายุเองในมิติทางด้านการศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่ผู้สูงอายุสะสมมาในช่วงวัยแรงงาน รวมถึงฝ่ายรัฐบาลที่ควรเตรียมแนวทางรองรับก่อนที่วัยแรงงานจะถึงช่วงเวลาของวัยเกษียณอายุ ดังนั้นการสื่อสารของภาครัฐสู่ประชาชนคนไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดการตระหนักถึงเรื่องการเตรียมตนเองในช่วงวัยแรงงานให้พร้อมก่อนการเข้าสู่วัยสูงอายุ นอกจากนี้การเสริมสร้างทัศนคติที่ดีของกลุ่มผู้สูงอายุกับสมาชิกในครอบครัวถือได้ว่ามีส่วนสำคัญอย่างมากในการสร้างทัศนคติและความรู้สึกที่ดีให้กับตนเองรวมถึงการสร้างการตระหนักรู้ในเรื่องคุณค่าในตนเองให้กับผู้สูงอายุด้วย

ผลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในเรื่องการเตรียมความพร้อมกับการรับมือของรัฐบาลประเทศไทยกับกลุ่มผู้สูงอายุพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหลายๆ ส่วนงานได้ริเริ่มจัดให้มีบริการที่หลากหลายเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้สูงอายุ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นของการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยในเบื้องต้นได้เป็นอย่างดี เช่น การจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุโดยมีความร่วมมือกันในทุกภาคส่วน อันได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาพรวมของจำนวนประชากรไทยในอนาคตจากสถาบันวิจัยประชากร และสังคมได้แสดงให้เห็นว่า ในอีก 30 ปีข้างหน้าโดยเริ่มจากปี พ.ศ. 2548 จนถึงปี พ.ศ. 2578 พบว่า อัตราส่วนของวัยแรงงานต่อผู้สูงอายุหนึ่งคนจะมีการเพิ่มในอัตราที่ช้าลงเรื่อยๆ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 จนถึงปี พ.ศ. 2558 ซึ่งสามารถระบุตัวเลขได้ที่ 11.3 โดยมีอัตราส่วนที่ต่ำลงเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบันตัวเลขอัตราส่วนอยู่ที่ 4.8 ตามลำดับ (ปัทมา และ ปราโมทย์, 2558) จึงอาจมองได้ว่าในอีกไม่กี่สิบปีต่อไปข้างหน้า อัตราส่วนดังกล่าวข้างต้นจะมีอัตราที่เข้าใกล้ศูนย์หรืออาจถึงขั้นติดลบได้เนื่องจากโครงสร้างการเจริญพันธุ์โดยเฉพาะกลุ่มคนในเมืองหลวงซึ่งมีอัตราการเกิดที่ต่ำลงในทุกๆ ปีโดยเฉพาะกลุ่มเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีจะมีเหลือตัวเลขเพียงแค่ 10 ล้านคนในปี พ.ศ. 2578 ตัวเลขนี้จะส่งผลต่อเนื่องไปยังกลุ่มวัยแรงงานในอนาคตที่จะมีการลดลงไปตามลำดับเช่นกัน นอกจากนี้ขนาดของครอบครัวที่เริ่มปรับเปลี่ยนจากครอบครัวขยายที่อยู่รวมกันในทุกุ่นอายุไปเป็นแบบครอบครัวเดี่ยวแบบที่มีบุตรคนเดียวหรือไม่มีบุตรเลยก็มีจำนวนที่สูงขึ้นมากอย่างรวดเร็วเช่นกัน (บุญทิพย์, 2553; Bjork, 1999) หรือแม้กระทั่งความยืนยาวของอายุขัยในตัวประชากรไทยเองที่มีค่าเฉลี่ยเป็นแนวโน้มแบบที่เพิ่มขึ้น (Kongtong & Romprasert, 2015) จาก 68 ปีเป็น 75 ปีในกลุ่มเพศชาย และเพิ่มขึ้นจาก 75 ปีเป็น 80 ปีในกลุ่มเพศหญิง มีผลทำให้จำนวนประชากรผู้สูงวัยในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากข้อมูลที่ถูกกล่าวมานี้ทำให้สามารถอ้างอิงได้จากข้อมูลที่ปรากฏจริงขององค์การสหประชาชาติ (United Nations, 1992) ที่พบว่าในปี พ.ศ. 2558 จะมีจำนวนผู้สูงอายุที่คิดเป็นร้อยละมากถึง 14.2 และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2568 จำนวนนี้จะมีการเพิ่มมากขึ้นไปอีกจนถึงระดับที่คิดเป็นร้อยละ 19.2 ซึ่งเป็นการคาดการณ์ถึงการเข้าสู่ยุคสังคมผู้สูงอายุในช่วงปี พ.ศ. 2567 – 2568 โดยสมบุญ (เกรียงศักดิ์, 2550; กัณติภณ, 2558; มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2558) แนวความคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่คาดการณ์เช่นเดียวกันว่า อัตราส่วนการเป็นภาระของผู้สูงอายุจะมีการเพิ่มขึ้นถึง 32.2 เพียงอีกไม่กี่สิบปีข้างหน้าโดยระบุว่าเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2568 ดังนั้นปรากฏการณ์ในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุนี้นี้ไม่ว่าจะเป็นภาคประชาชนหรือภาครัฐเองก็ควรต้องรีบดำเนินการโดยเร่งด่วนในเรื่องการกำหนดกลยุทธ์รวมถึงการเตรียมความพร้อมนับตั้งแต่บัดนี้ นั่นคือควรเริ่มจัดให้มีการวางแผนกลยุทธ์โดยเริ่มตั้งแต่ช่วงของวัยแรงงานในประชากรไทย

การให้ความรู้ ความเข้าใจต่อกลุ่มวัยแรงงานในเรื่องของการเปลี่ยนถ่ายไปสู่กลุ่มการเป็นผู้สูงวัยนั้นควรมีการเริ่มต้นตั้งแต่บัดนี้โดยควรเน้นการส่งถ่ายทัศนคติที่ดีในเรื่องการเตรียมความพร้อมของตนเองก่อนการก้าวเข้าสู่ผู้สูงอายุอย่างมีความสุข ตลอดจนการนำเสนอข้อมูลการคาดการณ์ที่เป็นจริงดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญและเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วนที่ทางภาครัฐควรรีเริ่มกำหนดแนวทางหรือทิศทางในการวางกลยุทธ์ตั้งแต่ในช่วงของวัยแรงงานเพื่อที่ประชาชนชาวไทยจะสามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยที่จะก้าวเข้าสู่ยุคที่เรียกกันว่า “ยุคสังคมของผู้สูงวัย” การเตรียมความพร้อมเพื่อการเข้าสู่ผู้สูงอายุในปัจจุบันนับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะมนุษย์เราทุกคนบนโลกใบนี้ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการก้าวเข้าสู่วงจรการเติบโตของชีวิตโดยช่วงของวงจรชีวิตจะเริ่มจาก วัยแรกเกิด วัยทารก วัยเด็ก วัยรุ่น เข้าสู่วัยทำงาน และสิ้นสุดลงด้วยวัยผู้สูงอายุ ถ้าทุกคนมีความตระหนักและระลึกได้ในเรื่องของการเตรียมตนเองให้พร้อม นั่นก็หมายถึงการทำให้ตนเองสามารถดำรงชีวิต และอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างมีความสุขแบบอย่างยั่งยืนต่อไป

บทความวิชาการนี้เป็นการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการเสนอแนะให้ภาครัฐได้ตระหนักว่ามีปัจจัยใดหรือความต้องการใดบ้างเพื่อใช้เป็นแนวทางหรือตรวจสอบถึงความสอดคล้องในนโยบายของรัฐที่มีอยู่ในปัจจุบันในเรื่องของการเตรียมความพร้อมเพื่อการรองรับการก้าวเข้าสู่ยุคสังคมผู้สูงวัยของประเทศไทย มีการใช้กรอบแนวคิดการวิเคราะห์แบบการเปรียบเทียบร่วมควบคู่ไปกับการตรวจสอบแผนงานของรัฐที่กำลังดำเนินการอยู่ จนนำไปสู่การอภิปรายในสถานการณ์ของประเทศไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง และเหมาะสมต่อไป

2. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในปัจจุบันโดยศึกษาจากลักษณะทั่วไปของประชากรโลกพบว่าประชากรในโลกใบนี้ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา และอาชีพที่หลากหลาย ส่งผลต่อรายได้ที่ได้รับในแต่ละเดือนมีความแตกต่างกันไป ผนวกกับการมีประสบการณ์ ความสามารถ และโอกาสในการรับรู้ของแต่ละบุคคลก็ย่อมแตกต่างกันไปด้วย (Clark & Ogawa, 1996; Walsh, 2011) เมื่อนำมาเ้ข้า้เปรียบเทียบกับประชากรในประเทศไทยโดยการพิจารณาถึงจำนวนของผู้สูงวัยที่มีอัตราที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเกินกว่าจำนวนกลุ่มวัยแรงงานโดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงวัยผู้ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปร่วมกับการพิจารณาไปกับการสัมภาษณ์โดยการสอบถามถึงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ จะเห็นว่ามี ความแตกต่างเช่นกัน หากพิจารณาจากผู้ที่มีระดับการศึกษา มีอาชีพ และรายได้ที่ตีพบว่า เมื่อสอบถาม

ความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ บุคคลกลุ่มนี้สามารถให้คำตอบเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลสำรวจของสำนักสถิติพยากรณ์ (2552) ที่เปิดเผยว่า ประชาชนผู้ที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่ดีจะมีการตอบรับกับการเตรียมการเพื่อวัยสูงอายุสูงได้ดีถึงเกือบร้อยละ 90 แต่หากพิจารณาจากผลสำรวจของกลุ่มตรงข้ามกลับพบว่า กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่มีความกังวลต่อการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างมากโดยเฉพาะการเกิดความกังวล และความกลัวในเรื่องของการไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง เนื่องจากกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีความคาดหวังว่า หน้าที่หลักในการดูแลผู้สูงอายุควรเป็นหน้าที่ของบุตรซึ่งก็หมายความว่ากลุ่มนี้เห็นว่าเมื่อตนเองก้าวเข้าสู่วัยเกษียณอายุแล้วบุตรของตนควรรับตนเข้าไปอาศัยอยู่บ้านเดียวกับบุตรหลานด้วย แต่ด้วยปัจจุบันการดำเนินชีวิตในครอบครัวปรับเปลี่ยนเข้าสู่ลักษณะครอบครัวแบบที่เรียกกันว่า “ครอบครัวเดี่ยว” ทำให้ความผูกพันกับญาติผู้ใหญ่ลดน้อยลงไปตามลำดับ จากเหตุผลดังกล่าวทำให้กลุ่มที่มีระดับการศึกษา มีอาชีพ และรายได้ไม่ดีเท่าที่ควรเกิดความวิตกกังวลในจิตใจโดยเฉพาะเรื่องของการที่ตนเองจะได้รับการยอมรับจากสังคมหรือไม่ หรือแม้กระทั่งความกังวลต่อการได้รับการยอมรับจากบุตรหลานหรือสมาชิกในครอบครัวของตนเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ เช่นเดียวกับ Patrickson (2001) มีข้อคิดเห็นว่าการได้รับการดูแลเอาใจใส่ การได้รับการปฏิบัติที่ดีจากทุกคนในสังคม การได้รับความเคารพนับถือ การที่สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีโดยมอบประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ให้แก่ลูกหลานของตน และการได้รับการมองเห็นว่ายังเป็นบุคคลที่มีคุณค่าแก่สังคมโดยไม่ถูกทอดทิ้งให้ต้องไปอาศัยอยู่ที่บ้านพักคนชรา ปัจจัยทั้งหมดที่กล่าวมานี้ล้วนแต่มีส่วนสำคัญอย่างมากต่อจิตใจของผู้สูงอายุ

เมื่อมองลึกลงไปในเรื่องความเป็นจริงดังกล่าว ช่วงอายุที่ควรริเริ่มให้ข้อมูลในเรื่องการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุโดยการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติแสดงให้เห็นทราบว่า น่าจะมีการริเริ่มการเตรียมความพร้อมตั้งแต่อายุ 50 ปีไปจนกระทั่งอายุ 59 ปีตามกลุ่มเป้าหมายของบทความที่เขียนระบุถึง นั่นก็คือกลุ่มวัยแรงงานที่เริ่มและเข้าใกล้เกณฑ์เกษียณอายุนั่นเอง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาเป็นพิเศษในมิติเรื่อง การศึกษา อาชีพ และรายได้ของประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ผลการสำรวจของกลุ่มสถิติแรงงาน (2555) พบว่าระดับการศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุในระบบส่วนใหญ่จะต่ำกว่าระดับประถมศึกษาเช่นเดียวกับผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบ และส่งผลกระทบต่อไปยังเรื่องของค่าจ้าง และหรือเงินเดือนที่ได้รับเช่นกัน เมื่อทำการสำรวจต่อในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของผู้สูงอายุก่อนการเกษียณยังพบอีกว่า กลุ่มแรงงานในระบบเน้นการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการขายมากที่สุด ตามมาด้วยอาชีพผู้ปฏิบัติงานด้านความสามารถทางฝีมือและธุรกิจการค้า

และอาชีพที่ระบุน้อยที่สุดคือ ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการอาวุโส และผู้จัดการตามลำดับ สอดคล้องกับการพิจารณาร่วมกับลักษณะการจำแนกตามภาคทางเศรษฐกิจเช่นกัน

จากข้อมูลดังกล่าวเบื้องต้นพบว่า การปรับกลยุทธ์ที่ใช้ในการสื่อสารให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และให้ได้ประสิทธิผลต่อประชาชนคนไทยได้อย่างทั่วถึงนั้นเป็นสิ่งที่ควรพิจารณา เพราะนอกจากจะทำให้เขาเหล่านั้นได้มีความรู้ ความเข้าใจ จนเกิดความตระหนักได้ คิดเป็น กีย่อม ถือได้ว่าเป็นการเตรียมตนเองให้พร้อมก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างยั่งยืน นอกจากนี้การเสริมสร้างทัศนคติที่ดี และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับผู้สูงอายุให้กับสมาชิกในครอบครัวถือได้ว่าเป็นงานอีกส่วนหนึ่งที่รัฐควรตระหนักร่วมด้วย เพื่อช่วยสร้างพื้นฐานความรู้สึที่ดีต่อผู้สูงอายุ (Whitman, 1999; Moss & Dretler, 2000) ในปัจจุบันได้มีหลายๆ หน่วยงานจัดให้มีบริการเพื่อผู้สูงอายุถือได้ว่าเป็นการเตรียมความพร้อมที่ดีเพื่อรองรับการที่ประเทศไทยกำลังหรือเคลื่อนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามหน่วยงานส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานภาครัฐ และรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานเหล่านี้จะมุ่งเน้นไปในเรื่องของ การจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุเพียงฝ่ายเดียว แต่ยังขาดเรื่องของการบูรณาการเกี่ยวกับความร่วมมือที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ที่อยู่ในวัยแรงงานหรือแม้แต่สมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งกับกิจกรรมหรือสวัสดิการที่รัฐได้มอบให้กับผู้สูงอายุ (Kongtong & Romprasert, 2015)

3. วิธีการศึกษา

ใช้การค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากข้อเท็จจริงโดยค้นพบจากการอ้างอิง การคาดการณ์ รวมถึงการอธิบายเหตุการณ์ในปัจจุบัน เพื่อนำมากำหนดการเลือกหัวข้อในบทความ และสะท้อนถึงปัญหาที่ต้องทำการศึกษาโดยการนำข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากโครงการของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เรื่องการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ และการตระหนักเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ (สำนักสถิติพยากรณ์, 2552) มาใช้ร่วมกับการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ในลักษณะของวิธีการสุ่มตัวอย่างในเชิงเป็นไปไม่ได้ (Non-probability sampling) แบบวิธีที่เรียกว่า “การสุ่มตัวอย่างพิจารณาตามความสะดวก” (Convenience Sampling) (สมศักดิ์, 2538) และนำมาประมวลผลวิเคราะห์โดยใช้การแปลความหมายร่วมกับแผนงานของสวัสดิการสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ในโครงการผู้สูงอายุที่ได้รับการส่งเสริมให้เข้าถึงหลักประกันทางสังคม ส่วนของกิจกรรมโครงการเสริมสร้างหลักประกันทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ งานคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ โดยเน้นไปที่ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับ

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ที่มุ่งสนับสนุนต่อสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นแบบวิธีการสัมภาษณ์โดยการสุ่มตัวอย่างในเชิงเป็นไปไม่ได้ (Non-probability sampling) แบบวิธีที่เรียกว่า “การสุ่มตัวอย่างพิจารณาตามความสะดวก” (Convenience Sampling) (สมศักดิ์, 2538) โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาในกลุ่มของผู้สูงอายุที่กำลังใกล้เกษียณ และกลุ่มของผู้สูงอายุที่เกษียณแล้ว เนื่องจากถือว่าเป็นสมาชิกของประชากรในกลุ่มผู้สูงอายุกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยมีสมมติฐานในการศึกษาคือ “ผู้สูงอายุ และรัฐบาลมีความพร้อมในการรับมือเพื่อเข้าสู่ยุควัยผู้สูงอายุของประเทศไทย” เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการรวบรวมศึกษาค้นคว้าเพื่ออธิบายถึงเหตุการณ์ในปัจจุบันโดยใช้การค้นคว้าเกี่ยวกับข้อมูลในอดีต ข้อมูลในปัจจุบัน และการคาดการณ์ในอนาคต ช่วยทำให้บทความการวิจัยเชิงพรรณนาไม่ใช่เป็นเพียงแค่การรวบรวมข้อมูลแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังคงมีความเกี่ยวข้องของทฤษฎีการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ และการตีความของข้อมูลจากองค์กรของรัฐที่มีการส่งเสริมในเรื่องผู้สูงอายุ เพื่อที่การค้นพบจะช่วยให้สามารถเสนอแนะถึงปัญหาในระดับหน่วยงานท้องถิ่น ระดับประเทศหรือแม้กระทั่งระดับระหว่างประเทศได้ นอกจากนี้บทความชิ้นนี้ยังได้มีการใช้วิธีการสัมภาษณ์เพื่อสะท้อนในเรื่องความคิดเห็นต่อปัญหาของการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างแบบตรงกลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์โดยใช้การศึกษาค้นคว้าจากตำรางานวิจัย และเหตุการณ์จริงในปัจจุบัน ร่วมกับการตอบของผู้สูงอายุจากการสัมภาษณ์

5. การอภิปรายผล

การศึกษา และค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลรวมถึงสถานการณ์ที่ปรากฏจริงในปัจจุบันร่วมไปกับการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า ระดับการศึกษา สถานภาพการทำงานในปัจจุบัน และรายได้ ถือเป็นปัจจัยสำคัญเพื่อก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุอย่างมั่นคง นั้นหมายความว่า การได้รับข่าวสารข้อมูลรวมถึงการมีโอกาสทางการศึกษาในการเรียนรู้ทำให้คนไทยมีความเข้าใจ และมองเห็นความสำคัญของการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ยุควัยสูงอายุ ดังนั้นโดยภาพรวมแล้วรัฐควรให้การสนับสนุนรวมถึงการกระตุ้นในกลุ่มวัยแรงงานที่ใกล้เกษียณอายุได้เข้าใจถึงความสำคัญรวมทั้งประโยชน์ที่จะได้จากการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ นอกจากนี้รัฐควรจัดให้มีการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ใน

เรื่องการเตรียมตัวก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุให้กับคนไทยอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงโดยควรมีการกระตุ้นตั้งแต่อายุ 50 ปีเป็นต้นไป

เรื่องสถานภาพการทำงานในปัจจุบันของวัยแรงงานรวมทั้งเรื่องรายได้ที่ได้รับต่อเดือนนั้นก็ถือเป็นอีกส่วนในการแสดงให้เห็นว่า การมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันก็สามารถนำไปสู่เส้นทางในการเลือกอาชีพที่ก่อให้เกิดที่มาของรายได้แตกต่างกันหรือแม้กระทั่งเรื่องของประสบการณ์ ทักษะความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล รวมทั้งโอกาสของการรับรู้ในข้อมูลข่าวสารก็ทำให้เกิดความแตกต่างในการรับรู้ในเรื่องการเตรียมความพร้อมของตนต่อการเข้าสู่วัยสูงอายุเช่นกัน ดังจะกล่าวสรุปได้จากปัจจัยข้างต้นว่า ภาครัฐไม่สามารถจะเพิกเฉยหรือนิ่งดูดายกับเรื่องของผู้สูงอายุได้อีกต่อไป ควรเริ่มจัดทำมาตรการการปฏิบัติการในเชิงรุกมาใช้กับกลุ่มวัยแรงงานที่เข้าใกล้หรือที่กำลังเข้าสู่กลุ่มเกษียณอายุโดยการขอความร่วมมือกับทุกๆ สถานประกอบการ เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มที่มีรายได้ทุกระดับได้เข้าถึงการรับรู้ในข่าวสารจนเกิดความตระหนัก และการเตรียมตนเองให้พร้อมก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ นั่นเป็นการแสดงให้เห็นว่าการที่ประชาชนคนไทยได้รับความรู้จะทำให้เขาเหล่านั้นสามารถเข้าใจในเนื้อหา และเรื่องราวต่างๆ ได้ง่ายและดีกว่า เพราะการมีความรู้และความเข้าใจที่ดีในประเด็นหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงนั้นจะทำให้ประชาชนสามารถแยกแยะข้อมูลต่างๆ อย่างถูกต้อง ไม่หลงประเด็น การให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องจะทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ตรงกับข้อเท็จจริงทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี จากความรู้ที่ได้รับอย่างถูกต้องย่อมทำให้เกิดทัศนคติที่ดีตามมา ส่งผลให้ประชาชนมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเข้าสู่กลุ่มผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสร้างความรู้สึกรักหรือการมีทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุด้วย รวมทั้งการมองเห็นความสำคัญและประโยชน์จากการเตรียมความพร้อมของตนก่อนเข้าสู่กลุ่มผู้สูงอายุอย่างแท้จริง

แต่สิ่งหนึ่งที่รัฐควรตระหนักถึงนั่นคือ การดำเนินงานของหลายๆ หน่วยงานที่ผ่านมาได้เน้นการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุเพียงฝ่ายเดียวลืมนึกถึงครอบครัวของผู้สูงอายุ ซึ่งข้อบกพร่องในจุดนี้ควรจัดการโดยการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นโดยเฉพาะในเรื่องความเป็นอยู่ และสวัสดิการที่ผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีในเชิงรูปธรรม นอกจากนี้รัฐควรมีการกำหนดให้มีการดำเนินงานคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุโดยจัดการส่งเสริมการรวมตัวกันของสมาชิกในครอบครัวเน้นการให้ความรู้ที่จำเป็นในการดูแลผู้สูงอายุแก่สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งการให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน การส่งเสริมและการสนับสนุนให้ชุมชนร่วมกันดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุโดยการดูแลความเป็นอยู่อย่างเหมาะสม การตรวจสอบสิทธิประโยชน์ที่ผู้สูงอายุสมควรได้รับ รวมทั้งการนำศาสนามาร่วมเป็นศูนย์รวมจิตใจในการทำกิจกรรมร่วมกับ

ผู้สูงอายุ องค์การเครือข่ายผู้สูงอายุควรมุ่งเน้นกิจกรรมไปในรูปแบบของการส่งเสริมสุขภาพ และการนำรูปแบบสันทนการมาปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มของผู้สูงอายุ

6. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ชุมชนกับผู้สูงอายุ รัฐควรสนับสนุนให้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุโดยเน้นการให้ข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง เช่น การพบปะชาวบ้านถึงหน้าประตูบ้าน การเดินหน้าในการจัดทำโครงการด้านการเตรียมความพร้อมเพื่ออิมรับการเข้าสู่ผู้สูงอายุ รวมทั้งการสร้างโอกาสของการทำงานในผู้สูงอายุต่อเนื่องไปอีกสำหรับสาขาเฉพาะทางหรือสาขาที่เป็นที่ต้องการในตลาดแรงงาน โดยรัฐควรสนับสนุนให้ภาคเอกชนได้มีการจ้างงานต่อเนื่องให้กับผู้สูงอายุที่ยังมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้วิธีการในการลดหย่อนภาษีให้กับนายจ้าง

สังคมไทยกับผู้สูงอายุ รัฐควรส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกของคนในสังคมไทยให้มีการตระหนักในคุณค่า และการเคารพต่อผู้สูงอายุโดยสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกันในทุกช่วงวัยตามวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม นอกจากนี้การให้ความรู้กับเด็กนักเรียนไทยทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบต่อการปลูกฝังความตระหนักเรื่องรวมถึงการให้ความสำคัญแก่ผู้สูงอายุเพื่อนำไปใช้กับบุคคลในครอบครัวของตนเองต่อไป

การศึกษากับผู้สูงอายุ รัฐควรจัดให้ประชาชนคนไทยได้ใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเพื่อการเผยแพร่ความรู้ให้กับกลุ่มอื่นๆ โดยสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันเพื่อพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน มีความสุข อยู่ดีกินดีได้อย่างทั่วถึงและมีความต่อเนื่อง รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีการพัฒนาทักษะใหม่ๆ ร่วมกับการเปิดใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร การติดต่อและขยายแผนงานการขยายผลิตภัณฑ์ในการพัฒนาอาชีพที่ทำอยู่ให้ตอบสนองต่อผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสมเมื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุ

หน่วยงานในการจัดทำนโยบายหรือแนวทางการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ควรมีการสร้างหลักประกันรายได้ การออม การนำระบบบำนาญแบบมีประสิทธิภาพมาใช้ในผู้สูงอายุ เพื่อให้เขาเหล่านั้นสามารถพึ่งตนเองได้ และไม่เป็นภาระกับครอบครัวรวมทั้งภาครัฐ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรเร่งประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิของผู้สูงอายุให้กับประชาชนคนไทยทุกกลุ่มได้รับทราบอย่างทั่วถึงโดยเน้นใช้สื่อทางโทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ตเพื่อช่วยในเรื่องของการเข้าถึงซึ่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ อีกหน่วยงานหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องนั้นคือ กระทรวงแรงงานควรมีความร่วมมือกับคณะกรรมการส่งเสริมการขยายโอกาสด้านอาชีพและการทำงานสำหรับผู้สูงอายุใน

การศึกษาและจัดเตรียมกลยุทธ์ต่างๆ รวมถึงการดำเนินงานที่เหมาะสมในเรื่องอาชีพสำหรับผู้เกษียณอายุในการรองรับสังคมประเทศไทยที่เข้าสู่ยุค “สังคมผู้สูงอายุ” ในไม่อีกกี่ปีนับจากนี้ไม่ว่าจะเป็นมาตรการในระยะสั้น มาตรการในระยะกลาง และมาตรการระยะยาวโดยต้องให้สอดคล้องกับการประชุมของปลัดกระทรวงแรงงานเกี่ยวกับการพิจารณาร่างรายงาน และผลการปฏิบัติงานด้านแรงงานสูงอายุ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

บรรณานุกรม

- กลุ่มสถิติแรงงาน. (2555). การทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2554. สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- กัณติภณ คูสมิทธิ. (2558). บทความเรื่อง *เตรียมแผนขยายโอกาสอาชีพ ผู้สูงอายุ*. กระทรวงแรงงาน. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: mol.go.th 11 ธันวาคม 2558.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). สังคมผู้สูงอายุ. นิตยสารการศึกษาอัปเดต. ปีที่ 2 ฉบับที่ 092 ประจำวันที่ 31 กรกฎาคม - สิงหาคม
- บุญทิพย์ สิริธรรังศรี, มาลี สุระเชษฐ, ชนาภา จันทรวงษา. (2553). คู่มือฝึกอบรมโครงการการให้ความรู้และกำลังใจแก่ผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพัง. ความร่วมมือระหว่างสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ สาขาวิชานิติศาสตร์ และศูนย์วิทย์พัฒนา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- บีทมา ว่าพัฒนางศ์ และ ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2558). มหาวิทยาลัยมหิดล. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: www.ipsr.mahidol.ac.th/IPSR/AnnualConference/ConferenceII/Article/Download/Article02.pdf 9 ธันวาคม 2558
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2558). บทความเรื่อง *สังคมผู้สูงอายุ : นัยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ*. แหล่งที่มา: http://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom12/05-01.html
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2538). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สำนักสถิติพยากรณ์. (2552). สำนวจความความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุและการตระหนักเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ พ.ศ. 2552. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. หน้า 1-102.
- Bjork, G. J. (1999). *The Way It Worked and Why It Won't: Structural Change and the Slowdown of U.S. Economic Growth*, Westport, CT; London: Praeger, 2 and 67.

- Clark, R. L. & Ogawa, N. (1996). Human resource policies and older workers in Japan. *The Gerontologist*. 36(5), 627-636.
- Kongtong, Y. & Romprasert, S. (2015). Policy response on sustained Thailand aging population growth. *Proceedings of the International Conference on Global Business, Economics, Finance and Social Sciences (GB15_Thai Conference) Bangkok, Thailand, 20-22 February 2015* Paper ID: T527.
- Moss, K. R. & Dretler, T. D. (2000). Global strategy and its impact on local operations: lessons from Gillette Singapore in Mendenhall, M. & Oddou, G. (eds.), *Readings and Cases in International Human Resource Management*, 3rd edition, South Western College Publishing, USA, 4-17.
- Patrickson, M. (2001). Introduction to Diversity in Patrickson, M. & Obrien, P. (eds.), *Managing Diversity: An Asian and Pacific Perspective*, Wiley, Brisbane, forthcoming.
- Patrickson, M. (2001). The Aging Workforce: Implications for Human Resource Management in Weisner, R. & Millett, B. (eds.), *Human Resource Management: Challenges and Future Directions*, Wiley, Brisbane, Australia, forthcoming.
- United Nations. (1992). *Economic Studies No. 3*, New York, ECE, p. 17.
- Walsh, J. (2011). Demographic change and sustainable economic development: employment perceptions of older workers in Thailand. *Journal of Economics and Organization of Future Enterprise*, Quarterly Journal.
- Whitman, MvN. M. (1999). *New World, New Rules: The Changing Role of the American Corporation*, Harvard Business School Press, Mass.